

ศาลเยาวชนและครอบครัวกับข้อจำกัดในการดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ

เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ

Juvenile and Family Court and restrictions on Well-being

Protection case of Child Gender Diversity

ณิมลพรรณ พิมพ์จุฑา¹

Nimonphan Phimchootha¹

บทคัดย่อ

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอีกหนึ่งบทบาทหน้าที่ คือ มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี หรือมีคำสั่งในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งเป็นคดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆในทาง ศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัวซึ่งต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วย กฎหมายคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณกรรมในครอบครัว หรือ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งปัจจุบันกฎหมายดังกล่าว ได้บัญญัติในลักษณะที่กว้างโดยกล่าวถึงเด็กในลักษณะทั่วไปและการกระทำทารุณกรรมในครอบครัว หรือการกระทำทารุณกรรมก็เป็นการกระทำในลักษณะเหตุทั่วไปด้วยเช่นกัน แต่ปัจจุบันพบว่าเด็กที่มีความ หลากหลายทางเพศถูกกระทำทารุณกรรมในครอบครัว หรือถูกปฏิบัติโดยมิชอบหรือทารุณ กรรมด้วยเหตุที่เด็กนั้นเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทั้งจากสถานศึกษาและสถานที่อื่นฯมี เพิ่มมากขึ้น แต่ไม่พบว่ามีกรร้องขอเพื่อดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพกรณีของเด็กที่มีความหลากหลาย ทางเพศถูกกระทำทารุณกรรมในครอบครัวหรือถูกปฏิบัติไม่ชอบหรือถูกทารุณกรรม

จากการศึกษา พบว่า บทบัญญัติของกฎหมายทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณกรรมในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติความเท่า เทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในกรณีของเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ ถูกกระทำทารุณกรรมจากครอบครัวหรือถูกปฏิบัติโดยมิชอบหรือถูกทารุณกรรมด้วยเหตุที่เป็นบุคคล ที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือมีวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างจากบุคคลอื่นซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้ไม่มีคดีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศมาสู่ศาล เยาวชนและครอบครัว

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ph.D. candidate, Program in Justice Administration, Faculty of Law, Thammasat University.

คำสำคัญ : ศาลเยาวชนและครอบครัว การดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ

Abstract

The Juvenile and Family Court has another role and duty, that is, it has the power to try and adjudicate cases or make orders in well-being protection cases. which is a lawsuit filed or requested by the court or any action related to Court that involves the well-being protection of child or of family member over which the Child Protection Act, the Protection of the Victims of Domestic Violence Act , or other acts concerning well-being protection of child or family member shall be applied; Currently, such laws are stipulated in a broad manner, referring to children in general terms, and acts of domestic violence or abuse are also common in nature. But nowadays, it is found that sexually diverse children who have been subjected to domestic violence or being mistreated or abused due to the increasing number of sexually diverse persons from both educational institutions and other places. However, there was no request for welfare protection lawsuits in cases where sexually diverse children were subjected to domestic violence or mistreatment or abuse

From the study, it was found that the provisions of the laws including the Child Protection Act B.E. 2546, the Domestic Violence Victim Protection Act B.E. 2015, Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2553 and Gender Equality Act B.E. 25585. It does not explicitly address the cases where child gender diversity are subjected to domestic violence or abuse or abuse on the grounds of gender diversity persons or have a different sexual orientation or gender identity than other people. This is considered an important limitation that prevents the protection of the welfare of LGBT children from being brought to the juvenile and family courts.

Keywords: The Juvenile and Family Court, The Prosecution of Well-Being Protection, Child Gender Diversity

บทนำ

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีเจตนารมณ์และความมุ่งหมายสำคัญในการให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนรวมถึงให้การคุ้มครองสถาบันครอบครัวเป็นสำคัญ ซึ่งการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและ

เยาวชนต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กควบคู่กันไปด้วย หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กจึงเป็นหลักสำคัญที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจำเป็นต้องใช้เป็นหลักพื้นฐานในการพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา ในขณะที่คดีครอบครัวมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองบุคคลทุกคนในครอบครัวให้มีสวัสดิภาพชีวิตที่ดี การคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณในครอบครัวจึงเป็นอีกหนึ่งความคุ้มครองที่เป็นการให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัวให้สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสงบสุขและปลอดภัย

หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักการที่ให้การคุ้มครองเด็กในฐานะที่เด็กเป็นผู้ทรงสิทธิและมีสถานะเป็นประธานแห่งสิทธิ โดยมีการพัฒนาหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กดังนี้

1. ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1924 (The Geneva Declaration of the Rights of the Child 1924)

ปฏิญญาฉบับนี้ถือเป็นตราสารระหว่างประเทศฉบับแรกที่ทำให้การรับรองเด็ก ซึ่งสันนิบาตแห่งชาติ (The Assembly of the League of Nations) ได้มีมติยอมรับในวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1924 โดยได้วางหลักในการคุ้มครองเด็กในอารัมภบทของปฏิญญาว่า

“มนุษยชาติจะต้องให้สิ่งที่ดีที่สุดกับเด็ก” และวางหลักการสำคัญ 5 ประการในการพัฒนาเด็ก คือ (1) การพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจ อาหาร การรักษา(2) การช่วยเหลือเมื่อด้อยโอกาส(3) การแก้ไขปรับปรุงตนเองเมื่อกระทำผิด(4) การช่วยเหลือเป็นกลุ่มแรกเมื่ออยู่ในภาวะยากลำบาก(5) การปกป้องจากการแสวงหาประโยชน์จากเด็กทุกรูปแบบ ซึ่งหลักการดังกล่าวถือเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกชนชาติ ไม่จำกัดว่าเป็นแต่เพียงหน้าที่ของรัฐเท่านั้น (มาตาลักษณ์ เสธเมธากุล, 2562)

2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights)

“หลักการคุ้มครองสิทธิเด็ก” ตามปฏิญญาฉบับนี้บัญญัติไว้ในข้อที่ 25(2) (มาตาลักษณ์ เสธเมธากุล, 2562) ว่า “มารดาและเด็กชอบที่จะได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในสมรสหรือนอกสมรสย่อมได้รับการคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน”

3. ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 (The Declaration of the Rights of the Child 1948)

ปฏิญญาฉบับนี้ได้เพิ่มเติมหลักการให้ความช่วยเหลือจากรัฐหรือสวัสดิการสังคมที่เด็กพึงได้รับ การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว โดยปฏิญญาฉบับนี้บัญญัติให้การคุ้มครองแก่เด็กทุกคนโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ สัญชาติหรือความเชื่อ (The Declaration of the Rights of the Child, 1948)

4. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (The Declaration of the Right of the Child 1959)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กถือเป็นปฏิญญาฉบับแรก (จิราวัฒน์ แซ่มชัยพร, 2551) ที่รับรองสิทธิเด็กให้มีสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกำหนดการคุ้มครองสิทธิเด็กหลายประการ เช่น เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองและรับการพัฒนาในทุกๆด้านอย่างเต็มที่ สิทธิที่จะ

ได้รับความรัก ความมั่นคง ความเข้าใจและความอบอุ่น สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการทอดทิ้ง การกระทำความรุนแรงและแสวงหาประโยชน์จากเด็กทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กบนหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กและหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กอย่างแท้จริง (มาตาลักษณ์ เสธเมธากุล , 2562)

5. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (The U.N. Convention on the Rights of the Child 1989)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับแรกที่มีผลบังคับให้รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตามในเรื่องการให้ความคุ้มครองและส่งเสริมเด็กในขั้นพื้นฐาน โดยรัฐภาคีสมาชิกต้องเคารพและคุ้มครองสิทธิเด็กทุกคนที่อยู่ภายในเขตอำนาจของตนโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ต้นกำเนิดทางชาติพันธุ์ สังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะของเด็กหรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายเด็ก (ข้อ 2) โดยหลักการไม่เลือกปฏิบัติไม่ได้หมายความว่ารัฐจะต้องปฏิบัติต่อเด็กทุกคนเหมือนกันหมด หากเด็กกลุ่มใดไม่สามารถใช้สิทธิเช่นเดียวกับเด็กอื่นเพราะสภาวะทางร่างกาย จิตใจ หรือสังคม เช่น เด็กพิการทางร่างกายหรือทางสมอง เด็กเร่ร่อน ยาเสพติด ฯลฯ รัฐอาจจัดบริการให้เด็กเหล่านั้นเป็นกรณีพิเศษเพื่อช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้ได้เข้าถึงการใช้สิทธิต่างๆอย่างเท่าเทียมกับเด็กคนอื่นๆ นอกจากนี้ อนุสัญญายังกำหนดหลักการสำคัญอีกประการหนึ่งในข้อ 3 วรรคแรกว่า ในการกระทำทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กให้ถือ “หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก” เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก และวางหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กเพื่อให้รัฐต่างๆให้การคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประเภท (Unicef, 2566) คือ 1) สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด (Right of Survival) 2) สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Right of Protection) 3) สิทธิในการพัฒนา (Right of Development) และ 4) สิทธิในการมีส่วนร่วม (Right of participation)

การคุ้มครองเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ

สำหรับการคุ้มครองเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศอยู่บนหลักการพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การห้ามเลือกปฏิบัติ หลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว สำหรับในระดับสากลมีสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองบุคคลหลากหลายทางเพศรวมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศไว้หลายฉบับ เช่น

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคหนึ่งและมาตรา 26 ของกติกาฯ มาใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองแก่วิถีทางเพศของบุคคลในคดี Toonen v. Australia (1994) โดยบทบัญญัติทั้งสองมาตราได้บัญญัติไว้ทำนองเดียวกันว่ารัฐมีหน้าที่ในการเคารพและคุ้มครองสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกาฉบับนี้แก่บุคคลทุกคนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิดหรือสถานะอื่นๆ

โดยมาตรา 2 วรรคหนึ่ง และมาตรา 26 ของกติกาฯมีความหมายครอบคลุมถึงวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศด้วย (อารยา สุขสม, 2559)

2.กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1966 ได้นำหลักการห้ามเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่ง “สถานะอื่น (Other Status)” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคสองของกติกาฯมาใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองแก่วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคล โดยมาตราดังกล่าวกำหนดให้รัฐสมาชิกมีหน้าที่สร้างหลักประกันว่าสิทธิทั้งหลายที่ระบุไว้ในกติกานี้จะใช้ได้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด ชาติหรือสังคมดั้งเดิม ทรัพย์สินกำเนิดหรือสถานะอื่น (Article 2 of Convention on the Rights of the Child, 1966)

3.อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 บทบัญญัติมาตรา 2 วรรคหนึ่งของอนุสัญญาฯ กล่าวคือ รัฐสมาชิกมีหน้าที่ในการสร้างหลักประกันว่าบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีทุกคนจะได้รับสิทธิต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานอื่นของเด็ก ซึ่งคำว่า “สถานะอื่น” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 2 วรรคหนึ่ง หมายความรวมถึงวิถีทางเพศและสถานะทางสุขภาพของผู้เยาว์ (Adolescents Sexual Orientation and Health Status) ด้วย

5.อนุสัญญาต่อต้านการทำทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่มีลักษณะป่าเถื่อนไร้มนุษยธรรมหรือลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ค.ศ. 1984 บัญญัติให้รัฐสมาชิกมีหน้าที่ป้องกันมิให้มีการกระทำทรมานต่อบุคคลรวมถึงมีหน้าที่สร้างหลักประกันว่าการบังคับใช้กฎหมายภายในของรัฐต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องชนชาติ สีผิว เชื้อชาติ อายุ ความเชื่อทางศาสนา ความคิดเห็นในทางการเมือง สัญชาติหรือกำเนิดทางสังคม **เพศสภาพ วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ของการเป็นบุคคลแปลงเพศ (Transgender Identity)** (Committee against Torture, General Comment No. 2, 2008)

6.อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ.1965 กำหนดให้รัฐควรให้การยอมรับวิถีทางเพศแบบหญิงรักหญิงของสตรี และควรยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดความผิดเพราะเหตุผลในเรื่องดังกล่าว และรัฐควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันความรุนแรงรวมถึงการเลือกปฏิบัติต่อสตรีบนพื้นฐานของ**วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ**

7.อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ ค.ศ. 1965มาตรา 1 วรรคหนึ่งของอนุสัญญาที่นิยามคำว่า “การเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ” ที่หมายถึง การจำแนก การกีดกัน การจำกัดหรือการเลือกโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว เชื้อสายหรือชาติกำเนิดหรือเผ่าพันธุ์กำเนิดซึ่งมีเจตนาหรือมีผลให้เกิดการระงับหรือกีดกันการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและในด้านอื่นๆของการ

ดำรงชีวิตในสังคม รวมทั้งการระงับหรือกีดกันการใช้สิทธิเหล่านั้นอย่างเสมอภาคของบุคคล ให้ขยายความเชื่อมโยงถึงการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งหมายความรวมถึงการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งวิถีทางเพศของบุคคล (Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 1999)

8. หลักยอร์กยามากาตาว่าด้วยการใช้สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศ กำหนดข้อผูกพันสำคัญ 5 ประการที่รัฐพึงมีต่อบุคคลหลากหลายทางเพศ (LGBT) ดังนี้ (บุษกร สุริยสาร, 2557)

1. ค้ำครองบุคคลจากความรุนแรงอันเนื่องมาจากการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน และคนข้ามเพศ
2. ปกป้อง LGBT จากการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือดูหมิ่นเหยียดหยาม
3. ยกเลิกการกำหนดว่าการรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย
4. ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ
5. เคารพเสรีภาพในการแสดงออก การสมาคม และการชุมนุมโดยสันติของ LGBT และคนที่มีเพศกำกวม

การคุ้มครองเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศของต่างประเทศ

การคุ้มครองเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศในต่างประเทศ พบว่า ประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศแคนาดาได้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่รองรับการคุ้มครองบุคคลหลากหลายทางเพศซึ่งรวมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ให้ถูกเลือกปฏิบัติเพราะวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีกรอบการทำงานทางด้านกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างเข้มแข็งในการคุ้มครองความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ดังนี้

1.1 พระราชบัญญัติความเสมอภาค 2010 (The Equality Act 2010)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้การคุ้มครองครอบคลุมรวมไปถึงเรื่องเพศ รสนิยมทางเพศ การแปลงเพศ โดยมีจุดประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ (1) เพื่อให้กฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (2) เพื่อเสริมความเข้มแข็งของกฎหมายในการสนับสนุนความก้าวหน้าในเรื่องความเท่าเทียมกันและพระราชบัญญัติฉบับนี้เพิ่มคำจำกัดความครอบคลุมไปถึง “รสนิยมทางเพศ” ด้วย ความชัดเจนในคำจำกัดความส่งผลทำให้มีความชัดเจนในทางปฏิบัติซึ่งทำให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มากกว่าเดิมซึ่งมีผลบังคับรวมถึงการคุ้มครองเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยเช่นกัน

1.2 พระราชบัญญัติความสงบเรียบร้อย 1986 (The Public Order Act 1986) ได้กำหนดให้การกระทำโดยจงใจยุงยงให้เกิดความเกลียดชังเนื่องจากรสนิยมทางเพศเป็นความผิดทางอาญาส่งผลให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันมากขึ้น และส่งผลให้บุคคลหลากหลายทางเพศและเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดาได้รับการจัดอันดับให้เป็นที่ 1 ของประเทศที่ปลอดภัยสำหรับกลุ่มหลากหลายทางเพศในปี ค.ศ.2021 จาก Gay Travel Index Chart และในปี ค.ศ. 2022 Asher & Lyric Fergusson ได้จัดอันดับให้ประเทศแคนาดาอยู่ในเกรด A ของประเทศที่เป็นมิตรและมีความปลอดภัยกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยกฎหมายที่สำคัญของประเทศแคนาดาที่กล่าวถึงการป้องกันการเลือกปฏิบัติบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอันเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศรวมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ คือ The Charter of Rights and Freedoms ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญแคนาดา (Canadian Constitution)ซึ่งประเทศแคนาดาให้การรับรองและบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนทั้งหมดของประเทศแคนาดา ซึ่งรายละเอียดของกฎหมาย ดังนี้

2.1 รัฐธรรมนูญแคนาดา (Canadian The Charter of Rights and Freedoms)

รัฐธรรมนูญแคนาดา (CONSTITUTION ACT,1982) ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศแคนาดาที่ให้ความคุ้มครองบุคคลทุกคนในประเทศแคนาดาในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญแคนาดาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศปรากฏชัดใน มาตรา 15 สิทธิความเสมอภาคระบุชัดเจนว่าบุคคลทุกคนในประเทศแคนาดาโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ชาติกำเนิดหรือชาติพันธุ์ สีผิว เพศ อายุหรือความพิการทางร่างกายหรือจิตใจจะต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพกันให้เกียรติกัน ซึ่งหมายความว่ารัฐบาลต้องไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลดังกล่าว ทั้งนี้ มาตรา 15 ยังคุ้มครองความเท่าเทียมกันบนพื้นฐานของลักษณะอื่นๆ ด้วย กล่าวคือ มาตรานี้มีขึ้นเพื่อห้ามการเลือกปฏิบัติเนื่องจากรสนิยมทางเพศ สถานภาพการสมรส และศาลสูงสุดของแคนาดาระบุว่าจุดประสงค์ของมาตรา 15 คือ การปกป้องกลุ่มคนที่เสียเปรียบทางสังคม การเมือง และกฎหมายในสังคม การเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งๆประสบความเสียเปรียบหรือถูกปฏิเสธโอกาสที่มีให้สำหรับสมาชิกคนอื่นๆในสังคม ในขณะที่เดียวกันก็ปกป้องความเท่าเทียมกันของกลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสด้วย

2.2 กฎหมายระดับมลรัฐ

กฎหมายมลรัฐ Ontario มีประมวลกฎหมายสิทธิมนุษยชน (Human Rights Code R.S.O.1990, CHAPTER H.19) โดยมีหลักสำคัญเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติในมิติต่างๆซึ่งในทุกมิติจะกล่าวถึงบุคคลหลากหลายทางเพศและเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศไว้ในทุกมิติ อาทิ

มาตรา 1 วางหลักว่า “บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันเกี่ยวกับบริหารสินค้า สิ่งอำนวยความสะดวก โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ บรรพบุรุษ สถานที่กำเนิด สีผิว กลุ่มชาติพันธุ์ สัญชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ อายุ สถานภาพการสมรส สถานะครอบครัว ความพิการ”

มาตรา 7 การคุกคามทางเพศ (sexual Harassment) กฎหมายได้วางหลักเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศเป็นการเลือกปฏิบัติชนิดหนึ่งโดยห้ามคุกคามทางเพศในกรณีเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ในที่ทำงานด้วยเหตุแห่งเพศ รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกทางเพศ โดยผู้ให้เช่าหรือตัวแทนหรือผู้ครอบครองอาคารเดียวกัน

ศาลเยาวชนและครอบครัวกับข้อจำกัดในการดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ

การพิจารณาพิพากษาคดีหรือการมีคำสั่งในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลเยาวชนและครอบครัวมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับซึ่งบทบัญญัติในกฎหมายลายฉบับก็ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการนำคดีของเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือถูกปฏิบัติโดยมิชอบหรือถูกทารุณกรรมมาร้องขอดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพกับศาลเยาวชนและครอบครัว ดังนี้

1. ปัญหาและข้อจำกัดจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติที่กล่าวถึงเด็กในมาตรา 71 วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน...ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือรวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟู และเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว” ซึ่งในประเด็นนี้เห็นได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองเด็กในภาพรวมโดยคำว่าเด็กหมายความถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และคำว่าเด็กในมาตรานี้หากตีความโดยกว้างสามารถหมายรวมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย แต่ประเด็นที่เป็นข้อจำกัดสำหรับมาตรานี้คือเรื่องการป้องกันไม่ให้เด็กถูกใช้ความรุนแรง ซึ่งคำว่าความรุนแรงตามมาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงความรุนแรงโดยรวมซึ่งไม่ได้บัญญัติชัดว่าเป็นความรุนแรงในรูปแบบใด และความผิดจากการถูกระทำด้วยความรุนแรงหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญาต้องครบองค์ประกอบความผิดทางอาญา คือ ต้องเป็นการกระทำโดยเจตนาเป็นสำคัญ แต่หากเกิดกรณีที่เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำที่ไม่เหมาะสมและเข้าข่ายถูกระทำความรุนแรงแต่ผู้กระทำการดังกล่าวบอกว่าไม่เจตนาใช้ความรุนแรง แต่กระทำเนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ต้องกระทำเพราะต้องการให้เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศกลับคือสู่เพศสภาพตามอวัยวะสืบพันธุ์เนื่องจากยังมีชุดความเข้าใจเดิมว่าเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศมีความผิดปกติและต้องดำเนินการให้เด็กคนนั้นกลับมามีพฤติกรรมตามเพศตามอวัยวะสืบพันธุ์ (สัมภาษณ์บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามข้อกำหนดคณะกรรมการวิจัยใน

คน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) จึงเป็นข้อจำกัดหนึ่งซึ่งส่งผลให้เมื่อเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำความรุนแรงหรือถูกกระทำที่ไม่ถูกต้องยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรฐานนี้และไม่มีผู้ใดมาร้องขอเพื่อขอดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจากข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลให้รัฐต้องพิจารณาเพิ่มขึ้นว่าในระดับพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกาที่มีเรื่องความรุนแรงกับเด็กและเยาวชนควรบัญญัติถึงรายละเอียดในเรื่องการกระทำความรุนแรงด้วยเหตุความหลากหลายทางเพศด้วย

2. ปัญหาและข้อจำกัดตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเด็กบนพื้นฐานอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เด็กทุกคนต้องได้รับความคุ้มครองในด้านต่างๆ ได้แก่ สิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม แต่ด้วยบริบทสังคมและความรู้สมัยใหม่ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปรวมทั้งปัจจุบันมีเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้รับการปฏิบัติโดยมิชอบที่ออกเป็นข่าวให้เห็นในสังคมเพิ่มมากขึ้น จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ทำให้เกิดปัญหาและข้อจำกัดในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่อาจยังไม่ครอบคลุมไปถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ ส่งผลให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่เพียงพอ กล่าวคือ

นิยามศัพท์คำว่า “ทารุณกรรม” ให้ความหมายว่า “การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ หรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม”

จากคำนิยามข้างต้นเป็นการนิยามถึงลักษณะการกระทำทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ทางร่างกาย ทางเพศ ทางจิตใจ แต่ด้วยปัจจุบันการกระทำทารุณกรรมดังกล่าวมีมูลเหตุเพิ่มมากขึ้น โดยหนึ่งในมูลเหตุของการกระทำที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาจากการที่เด็กนั้นเป็นคนที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะการที่เด็กถูกบูลลี่ (Bully) ด้วยเหตุที่เด็กคนนั้นเป็นบุคคลที่มีความหลากหลาย โดยงานวิจัยเรื่องกระบวนการแก้ปัญหาการบูลลี่ทางเพศในโรงเรียนโดยพุทธสันติวิธี (อภิชาติ ต้นเจริญ) ได้กล่าวว่า เด็กจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะกลุ่ม LGBT ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกบูลลี่มากที่สุดทั้งทางสังคมออฟไลน์หรือสังคมออนไลน์ โดยการบูลลี่ที่พบประจำโรงเรียนจะมี 6 ประเภท คือ

(1) การกลั่นแกล้งทางร่างกาย เช่น การเตะ การตี การต่อย ผลัก ตบ หรือกระทำทางร่างกายแบบอื่นๆ

(2) การกลั่นแกล้งทางคำพูด การกลั่นแกล้งประเภทนี้ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจและเป็นบาดแผลทางใจที่ฝังลึกซึ่งส่งผลกับการดำเนินชีวิตในอนาคตของเด็กคนนั้น

(3) การคุกคามเชิงสัมพันธ์ภาพ เป็นการกลั่นแกล้งแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยจะทำให้ผู้ถูกรังแกถูกให้แบ่งแยกออกจากกลุ่ม เช่น การกระจายข่าวลือ การทำลายความมั่นใจของผู้ถูกรังแก

(4) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เป็นการกลั่นแกล้งโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การโพสต์ข้อความ หรือรูปที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือเกิดความอับอาย

(5) การกลั่นแกล้งทางเพศ เป็นการกระทำในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับนัยทางเพศ การสัมผัส จับต้องโดยไม่ได้รับอนุญาต การกระทำที่ลามก เป็นต้น

(6) การกลั่นแกล้งโดยอคติ เป็นการกลั่นแกล้งบนพื้นฐานที่มองผู้อื่นแตกต่างจากตน เช่น เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว รวมทั้งรสนิยมทางเพศ ซึ่งการกลั่นแกล้งประเภทนี้อาจรุนแรงและนำไปสู่อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate rime) ได้

แต่นิยามดังกล่าวยังไม่เฉพาะเจาะจงถึงการกระทำทารุณกรรมด้วยสาเหตุที่มาจากการเป็นเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงส่งผลให้ทางปฏิบัติและตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆจึงยังไม่ได้รับการคุ้มครอง และยังไม่มีการร้องขอเพื่อดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพจากศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากบุคคลทั่วไปยังมีความเข้าใจและชุดความรู้เดิมว่าเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นเด็กแปลกประหลาด มีความผิดปกติทางจิต และการกระทำในรูปแบบต่างๆเพื่อให้เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศกลับมามีพฤติกรรมเหมือนเด็กตามเพศสภาพภายนอกเป็นสิ่งที่ควรทำแล้ว

3. ปัญหาและข้อจำกัดตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ให้นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท” นั้น

บทบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ให้นิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ไว้อย่างกว้างและเน้นการกระทำที่ต้องมีเจตนาประกอบเป็นหลักสำคัญ อีกทั้งคำว่า “ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม” เป็นศัพท์ที่ทำให้เกิดการตีความว่าการที่บิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัวอบรมสั่งสอนด้วยเข้าใจว่าสิ่งที่ตนกระทำนั้นเป็นการกระทำในฐานะผู้ปกครอง บิดามารดา ที่ชอบที่กระทำเพื่อให้บุตรของตนกลับมามีเพศวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศที่ตรงกับเพศสภาพนั้นเป็นสิ่งที่กระทำได้นั้นเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะนิยามคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” มิได้บัญญัตินิยามเฉพาะเจาะจงถึงการกระทำด้วยเหตุแห่งเพศวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศไว้อย่างชัดเจน จึงพบว่าเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำรุนแรงจากครอบครัวทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสุขภาพ ยังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่เพราะเหตุที่ผู้ตีความกฎหมายไม่สามารถตีความไปได้ถึงเหตุจากเพศสภาพได้ จึงส่งผลทำ

ให้กรณีที่เกิดที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวยังไม่มีกรร้องขอเพื่อดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพกับศาลเยาวชนและครอบครัว

4. ปัญหาและข้อจำกัดตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553

จากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ หมวด 15 การพิจารณาคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ มาตรา 174 ในประเด็นการมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพที่บัญญัติไว้ว่า “...ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีนเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง ใช้หรือครอบครองทรัพย์สินหรือกระทำการใดอันอาจนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัวเป็นระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินกว่า 6 เดือน และศาลอาจกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหารับคำปรึกษาจากศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำหรือสถานพยาบาลหรือหน่วยงานตามที่ศาลกำหนด” ซึ่งตามบทบัญญัติตามมาตรา 174 เห็นได้อย่างชัดว่าลักษณะคำสั่งของศาลยังมีข้อจำกัดเพียงไม่กี่ลักษณะซึ่งอาจจะยังไม่ครอบคลุมกับการที่ต้องคุ้มครองสวัสดิภาพ อีกทั้ง หากมีกรณีที่คุณที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้ถูกกระทำจากทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มาตราคำสั่งดังกล่าวตามมาตรา 174 เห็นได้อย่างชัดเจนว่ายังไม่ครอบคลุมที่จะคุ้มครองบุคคลหลากหลายทางเพศที่เป็นผู้ถูกกระทำได้

ทั้งนี้ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำความรุนแรงจากครอบครัว ส่วนมากมีมูลเหตุมาจากความเกลียดชังและการที่บุคคลในครอบครัวไม่เข้าใจในลักษณะของการเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศว่ามีใช่เป็นเรื่องที่ผิดปกติหรือเป็นเรื่องที่แปลกประหลาดแต่อย่างใด แท้จริงเป็นเพียงลักษณะหนึ่งของมนุษย์ที่สามารถมีความหลากหลายทางเพศได้ตามสิทธิที่มนุษย์แต่ละคนได้เลือกให้เหมาะสมกับตนเอง สำหรับเด็กที่ถูกปฏิบัติโดยมิชอบหรือถูกทารุณกรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กก็มีมูลเหตุเช่นเดียวกันคือมาจากที่ผู้กระทำไม่มีความเข้าใจในลักษณะของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศรวมทั้งความรู้สึกไม่ชอบหรืออาจถึงขั้นเกลียดชังบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงกระทำกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการบูลลี่ (Bully) ในสถานศึกษาซึ่งส่งผลให้เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำเกิดบาดแผลทางด้านจิตใจที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตในอนาคต

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าคำสั่งตามบทบัญญัติไว้ในมาตรา 174 ตามกฎหมายยังไม่ครอบคลุมและเกิดข้อจำกัดกรณีที่ต้องมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพกับบุคคลที่กระทำความรุนแรงกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือปฏิบัติโดยไม่ชอบกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศนั้น

5. ปัญหาและข้อจำกัดตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 มาตรา 3 ให้ความหมายของ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า “การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใดๆไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจาก

ความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด” ซึ่งจากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศครอบคลุมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย เนื่องจากตอนท้ายที่บัญญัติว่า “..หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด”

แต่ประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไป คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้คุ้มครองถึงกรณีของเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือถูกปฏิบัติโดยมิชอบ หรือถูกทารุณกรรมด้วยหรือไม่ เนื่องจากนิยามของคำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” บัญญัติว่า “การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใดๆไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม...” ซึ่งเห็นชัดว่าระบุเพียงเหตุแห่งการกระทำหรือไม่กระทำส่งผลเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ ๆ แต่การที่เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกปฏิบัติโดยไม่ชอบหรือถูกทารุณกรรมไม่ใช่ความหมายของการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ฯ จึงเป็นข้อสังเกตว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวอาจตีความไปไม่ถึงการที่เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกระทำความรุนแรง หรือถูกปฏิบัติโดยมิชอบ หรือถูกทารุณกรรม ซึ่งเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ยังไม่สุดถึงการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดหนึ่งของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่อาจยังไม่สามารถคุ้มครองเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกระทำความรุนแรงหรือถูกปฏิบัติโดยมิชอบหรือถูกทารุณกรรมได้ ทั้งที่จุดเด่นของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศแล้ว

6. ปัญหาและข้อจำกัดของมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอยู่ในปัจจุบัน

มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยศาลเยาวชนและครอบครัวประกอบด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งกฎหมายทั้ง 3 ฉบับมีข้อจำกัดในบทบัญญัติทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวส่งผลต่อมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยศาลเยาวชนและครอบครัวด้วยเช่นกัน กล่าวคือ คำนียามศัพท์คำว่าทารุณกรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เขียนแบบกลางๆกว้างๆส่งผลให้เมื่อเกิดการทำทารุณกรรมเด็กด้วยเหตุที่เด็กคนนั้นเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้ที่กระทำทารุณกรรมอาจมีความเข้าใจว่าการกระทำในลักษณะใดๆซึ่งอาจไม่ถึงกับเป็นอันตรายต่อกาย เช่น การบูลลี่ด้วยเหตุที่อีกฝ่ายเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นเป็นเรื่องสนุก เป็นเรื่องปกติ มิใช่เรื่องการทำทารุณกรรมแต่ประการใด อีกทั้งบุคคลที่พบเห็นการกระทำทารุณกรรมด้วยเหตุที่ผู้ถูกระทำเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศก็ไม่แน่ใจว่าสิ่งที่เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำนั้นเข้าในนิยามคำว่าทารุณกรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่สามารถร้องขอคุ้มครองสวัสดิภาพต่อศาล

เยาวชนได้หรือไม่ จึงส่งผลทำให้เมื่อเกิดการกระทำทารุณกรรมกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่ได้รับการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองอย่างเต็มที่เพราะบุคลากรซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐอาจติดอยู่กับคำจำกัดความดังกล่าวที่บางท่านอาจตีความไปในลักษณะที่ยังไม่ครอบคลุมในประเด็นนี้ และกรณีที่เกิดเหตุการณ์กระทำทารุณกรรมเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศมาสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนเพื่อมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพก็ถูกจำกัดด้วยรูปแบบคำสั่งตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 174 อีกทั้ง เมื่อพิจารณาหลักสูตรการอบรมผู้พิพากษาและหลักสูตรการอบรมผู้พิพากษาที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีการอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศ วิธีทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศ จึงถือเป็นข้อจำกัดหนึ่งของการที่จะมีองค์ความรู้ที่หลากหลายและกว้างขวางครอบคลุมในการทำคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพกรณีที่เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำทารุณกรรม

สำหรับมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำทารุณกรรมรุนแรงในครอบครัวตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณกรรมรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อนไม่ต่างจากเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำทารุณกรรม จากที่กล่าวถึงข้อจำกัดของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณกรรมรุนแรงในครอบครัวในหัวข้อก่อนจะเห็นว่าคำจำกัดความคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” ยังคงจำกัดความกว้างๆว่าเป็น “การกระทำใดๆ” โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ... ซึ่งความกว้างของคำนิยามที่ต้องการให้ครอบคลุมแต่กลับส่งผลในทางปฏิบัติในเรื่องการตีความที่ไม่ไปถึงกรณีที่เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำทารุณกรรมจากบุคคลในครอบครัวด้วยเหตุที่เด็กนั้นเป็นเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศหรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด ส่งผลทำให้เมื่อบุคคลในครอบครัวกระทำการที่ไม่เหมาะสมหรือกระทำให้เกิดความรุนแรงทางด้านจิตใจกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้ถูกกระทำทารุณกรรมจำต้องยอมที่จะถูกกระทำเพราะเข้าใจว่าสิ่งที่ผู้กระทำได้กระทำลงแก่ตนคงเป็นสิ่งที่ควรทำเช่นนี้กับตน หรือมีความคิดที่เป็นโทษกับตนเองว่าที่ตนเองต้องถูกกระทำแบบนี้แล้วเนื่องจากตนเป็นคนที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่จะให้ตนเปลี่ยนไปอย่างทีบุคคลในครอบครัวต้องการก็ไม่สามารถเปลี่ยนได้เพราะขัดกับสิ่งที่ตนเองเป็น สำหรับคนที่กระทำทารุณกรรมกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศก็ยังไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการกระทำใดๆตามนิยามของคำว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้นรวมไปถึงกรณีที่กระทำในสิ่งที่ผู้กระทำต้องการเปลี่ยนแปลงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้กลับมาสู่ลักษณะที่ตรงกับเพศกำเนิดด้วย ในทางปฏิบัติเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำทารุณกรรมรุนแรงในครอบครัวจึงยังไม่สามารถคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำทารุณกรรมได้อย่างเต็มที่

อีกทั้งกรณีที่มีคดีเข้ามาสู่การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเพื่อมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำทารุณกรรมรุนแรงในครอบครัวก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับ

กรณีคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกทารุณกรรม เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องการทำคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวและข้อจำกัดในเรื่องความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากรในศาลเยาวชนและครอบครัวในตำแหน่งอื่นๆ เช่น ผู้พิพากษาสมทบ ผู้ประนีประนอม เจ้าหน้าที่ศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศที่จะส่งผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือดำเนินการไกล่เกลี่ยรวมทั้งการให้คำปรึกษากรณีที่มีบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ถูกกระทำ ความรุนแรงหรือเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกทารุณกรรมมาขอรับคำปรึกษาเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นผู้เสียหาย เป็นต้น

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศคือสหราชอาณาจักรและประเทศแคนาดาที่กล่าวไว้ข้างต้น พบว่า ทั้งสองประเทศได้บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศไว้อย่างชัดเจนจึงไม่เกิดปัญหาในเรื่องการตีความกฎหมายในทางปฏิบัติซึ่งต่างจากประเทศไทยที่บทบัญญัติกฎหมายต่างๆยังไม่ได้เขียนให้ชัดเจนว่าครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศหรือเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงส่งผลทำให้ในทางปฏิบัติงานเกิดปัญหาการตีความกฎหมายที่ขึ้นกับความรู้ความเข้าใจเรื่องเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศของผู้ปฏิบัติงาน โดยปัจจุบันพบว่าบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมหรือบุคลากรในศาลเยาวชนและครอบครัวยังไม่มีความรู้เรื่องเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ เรื่องอัตลักษณ์ทางเพศ หรือเรื่องวิถีทางเพศมากนัก ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดของศาลเยาวชนและครอบครัวหากมีคดีคุ้มครองสวัสดิภาพกรณีเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้เสียหายและศาลเยาวชนและครอบครัวต้องพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพในคดีดังกล่าว

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจุบันกรณีเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวหรือถูกกระทำทารุณกรรมหรือถูกปฏิบัติโดยไม่ชอบยังไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมและยังไม่มีกรร้องขอเพื่อดำเนินคดีคุ้มครองสวัสดิภาพกับศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากมีข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการร้องขอคดีคุ้มครองสวัสดิภาพที่มีบทนิยามหรือบทบัญญัติที่ยังบัญญัติไม่ครอบคลุมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศทำให้เกิดปัญหาการตีความทางกฎหมายในทางปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อให้ศาลเยาวชนและครอบครัวเกิดข้อจำกัดดังกล่าว มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 71 วรรคสาม ควรเพิ่มประโยคระหว่างเนื้อความในวรรค 3 ดังนี้ “.....ความรุนแรงหรือการกระทำใดๆที่มีสาเหตุการจากความหลากหลายทางเพศ วิถีทางเพศ หรืออัตลักษณ์ทางเพศ...”

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2542 เพิ่มความหมาย คำว่า “ทารุณกรรม” ให้มีความหมายครอบคลุมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังนี้ “การทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆ รวมถึงการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันมีสาเหตุ เพราะความหลากหลายทางเพศ วิธีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิด จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ...”

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เพิ่มความหมาย คำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายถึง การกระทำใดๆ รวมถึงการกระทำ ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ เพราะเหตุด้วยวิธีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ ...”

4. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เพิ่มรายละเอียดหมวด 15 การคุ้มครองสวัสดิภาพ มาตรา 174 เรื่องการมีคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวกรณีศาลสั่งในคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ “...ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยห้ามผู้ถูกกล่าวหาเสพสุราหรือสิ่งมีเมา เข้าใกล้ที่อยู่อาศัยหรือที่ทำงานของผู้ร้อง...ในกรณีความรุนแรงหรือการปฏิบัติโดยมิชอบเกิดขึ้นด้วยเหตุจากผู้ถูกกระทำเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทาง เพศหรือด้วยมูลเหตุเพราะอัตลักษณ์ทางเพศและวิธีทางเพศ ศาลต้องกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับ การอบรมหลักสูตรความหลากหลายทางเพศจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด”

5. พระราชบัญญัติเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ควรเพิ่มคำนิยามการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ คือ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ หมายความว่า การกระทำใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิใดๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมโดยปราศจากความชอบธรรม การกระทำ ความรุนแรงไม่ว่าลักษณะใดๆ เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด”

6. ศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัว

7. ศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องคดีคุ้มครองสวัสดิภาพของศาลเยาวชนและครอบครัว

8. ศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานด้านบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น การนิยามความหมายของกฎหมายแต่ละฉบับให้ครอบคลุมในเรื่องความหลากหลายทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และวิธีทางเพศ จะทำให้ผู้ที่ศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแต่ละฉบับมาปฏิบัติใช้สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายดังกล่าวครอบคลุมถึงเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศ การกระทำ ความรุนแรงที่มีมูลเหตุมาจากอัตลักษณ์ทางเพศ วิธีทางเพศ

และความหลากหลายทางเพศด้วย ซึ่งผู้ปฏิบัติสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ทันทีโดยไม่ต้องมีการตีความเนื้อหาในกฎหมายอีก อันเป็นการขจัดปัญหาการตีความกฎหมายที่แตกต่างกันเนื่องจากการตีความกฎหมายสามารถตีความได้หลากหลายตามความเข้าใจที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และการให้ผู้ศึกษาและผู้ปฏิบัติต้องมาตีความกฎหมายเองจะส่งผลให้การคุ้มครองถูกกระทำความรุนแรงได้รับการคุ้มครองล่าช้าหรืออาจไม่ได้รับการคุ้มครองเลยหากบุคคลที่ตีความไม่สามารถตีความไปถึงสาระสำคัญและบุคคลที่ควรได้รับการคุ้มครอง อีกทั้งประเด็นเรื่องการคุ้มครองบุคคลความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องที่นานาประเทศหลายประเทศให้การรับรองและคุ้มครองโดยถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่บุคคลที่ทุกคนควรได้รับการคุ้มครองรวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในหลักการ Yogyakarta Principles เมื่อปลายปี พ.ศ. 2549 ซึ่งหลักการ Yogyakarta Principles เป็นหลักการว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศที่เกิดจากการประชุมของนักกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชนที่เมือง Yogyakarta ประเทศอินโดนีเซีย ดังนั้น การที่ประเทศไทยมีบทบัญญัติทางกฎหมายที่มีความชัดเจนในเรื่องดังกล่าวจะส่งผลดีกับภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยและส่งผลในประเทศไทยได้รับการยอมรับในระดับนานาประเทศเพิ่มมากขึ้นในเรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับบุคคลต่างๆอย่างเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

บรรณานุกรม

- จิราวัฒน์ แซ่มชัยพร. (2551). การคุ้มครองสิทธิเด็กโดยหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กตามมาตรา 3 (1) แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989. “วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. โครงการส่งเสริมสิทธิความหลากหลายและความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน (PRIDE). สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ ประจำประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 17.
- มาตาลักษณ์ เสธเมธากุล. (2562). หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดของเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 1. งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด : กรุงเทพมหานคร.
- อารยา สุขสม. (2559). สิทธิมนุษยชนในเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในระบบกฎหมายไทย. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

Committee against Torture, General Comment No. 2 : Implementation of article 2 by States Parties, CAT/C/GC/2, 24 January 2008, para.21. Convention on the Rights of the Child. 1966.

Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, “United Nations strategies to combat racism and racial discrimination : past experiences and present perspective,” Background paper prepared by Mr.Theodor van Boven, member of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, in accordance with paragraph 51 of Commission Resolution 1998/26, E/CN.4/1999/WG.1/BP.7, 26 February 1999.

United Nations Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity Country visit to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (24 April – 5 May 2023)

CONSTITUTION ACT. 1982. สืบค้นจาก :<https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/const/page-12.html>
(24 มิถุนายน 2566)

Human Rights Code. R.S.O. 1990. c. H.19. สืบค้นจาก : <https://www.ontario.ca/laws/statute/90h19/v8>
(24 มิถุนายน 2566)

Unicef. “What is the Convention on the Rights of the Child?, สืบค้นจาก :
<https://www.unicef.org/thailand/what-is-crc> (20 ตุลาคม 2566)